

1. Σιάτιστα. Άρχοντικό Τίζου 1756.

Παιδικές βιθλιοθήκες σε παραδοσιακά άρχοντικά

Μιά πρόταση γιά τό νομό Κοζάνης

Τό κείμενο πού άκολουθει άποτελει μέρος μελέτης πού έκανε ή Μ.Ε.Τ.Α. (Μελέτες Τοπικής Ανάπτυξης) στό νομό Κοζάνης, με τήν έπιστημονική διεύθυνση και τό συντονισμό τής Τζέλας Βαρύδα - Σκούρα και τού Δημήτρη Βεργίδη.

Βασικοί στόχοι τής μελέτης ήταν ή διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων γιά τή δημιουργία κοινωνικής ύποδομής — ίδιαίτερα στίς άγροτικές περιοχές τοῦ νομοῦ —, και ή διερεύνηση τής δυνατότητας νά δίειποιηθεί ή παραδοσιακή άρχιτεκτονική κληρονομιά, και συγκεκριμένα τών παραδοσιακών άρχοντικών πού διασώζονται σε όρισμένους οικισμούς τοῦ νομοῦ (Σιάτιστα, 'Εράτυρα, κ.ά.), δχι μέ μουσειακή μορφή, άλλα μέ τή στέγαση σύγχρονων δραστηριοτήτων, γιά νά άντιμετωπιστούνται θασικές κοινωνικές άνάγκες τής περιοχής.

Ό συνδυασμός αύτών τών δύο στόχων άδηγησε, άνάμεσα στά άλλα, και στήν πρόταση νά δημιουργηθούν παιδικές βιθλιοθήκες σε παραδοσιακά κτίρια, έπειτα άπό κατάληλη έπισκευή και συντήρησή τους.

Γι' αύτή τήν πρόταση συνεργάστηκαν: ο άρχιτεκτονας - ιστορικός "Άλκης Πρέπης, η βιθλιοθηκάριος "Ελγκα Χατζοπούλου - Καθθαδία και ή κοινωνική λειτουργός Μπαϊζάρ Γαζαριάν.

A. Ή πρόταση της Νομαρχίας

Σύμφωνα με τή γνώμη τής Υπηρεσίας Προγραμματισμού της Νομαρχίας Κοζάνης, η απάσχοληση των παιδών προσοχολικής ή ληκανίας θα ήταν σημαντικότατη κοινωνική προσφορά, καὶ θα έπαιξε ξειρετικά θετικό ρόλο τόσο για τά ίδια τά παιδιά όσο και για τίς οικογένειές τους. Ιδιαίτερα στίς δρεινές περιοχές του νομού, και συγκεκριμένα στήν επαρχία Βοΐου και στήν περιοχή Σερβίων, πού δέν έχουν άρκετες έγκαταστάσεις κοινωνικού έξοπλισμού, είναι άναγκη νά δημιουργηθούν Κέντρα Παιδικής Προστασίας, πού, σύμφωνα με τήν Υπηρεσία Προγραμματισμού, θα προσφέρουν ούσιαστηκή δοήθεια γιά την κοινωνικοποίηση τών παιδών και θά διευκολύνουν τη συμμετοχή τών γυναικών στίς γεωργικές και κτηνοτροφικές έργασιες. Με αύτό τόν τρόπο θά δημιουργηθούν και δυνατότητες γιά την έπωμόρφωση τών γυναικών και γιά τή στροφή τους πρός βιοτεχνικές ή οικοτεχνικές δραστηριότητες.

1. Σφαιρικότερη άποψη γιά τήν άπασχόληση τών παιδιών

Σέ πρώτη φάση, έπειτα από συζήτησεις και έπιστρεψεις σέ δριμουμένους άπο τους οικισμούς στους οποίους είχε προταθεί η δημιουργία Κέντρων Παιδικής Προστασίας, διαμορφώσαμε τηλετύρη δοντιλήψη γιά τή λειτουργία τους. Τά Κέντρα αύτά, λοιπόν, πού τά όνομάσαμε 'Ανοιχτά Κέντρα Παιδικής Απασχόλησης': α. Θά φιλοικούσαν παιδιά από 3-15 χρονών.

Β. Θά ήταν άνοιχτά σέ δραστηριότητες στίς άποιες θά συμμετείχαν και έντλικοι, (λαϊκοί οργανωταίχτες, παραμαθάδες, γνώστες παραδοσιακών τεχνικών κ.ά., ή και άποι άνθρωποι πού έχουν νά προσφέρουν τήν πειραις τους και τήν καλλιέργεια τους στήν άποια διασάνωνται πολύτιμα στοιχεία τής παράδοσής μας).

γ. Οι δραστηριότητες τους θά δε περιορίζονται στό χώρο τών Κέντρων. Τά Κέντρα θά ήταν άνοιχτά στό περιβάλλον, τά παιδιά θά έπισκεπτονταν τούς χώρους έργασιας, θά μελετούσαν δόλη αυτά που παίζουν κάποιο ρόλο στή ζωή τους (τήν κοινότητα ή τό δήμο, τόν πολιτιστικό σύλλογο, τό συνεταιρισμό κλπ.).

δ. Γιά τήν έπιλογή τών οικισμών δου πώ ιδρύονταν τά 'Ανοιχτά Κέντρα θά έπρεπε νά παρθούν ύπόψη οι δυνατότητες νά δημιουργηθούν γυναικείες συνεταιριστικές

θιοτεχνίες, και γενικότερα οι δυνατότητες νά άπασχοληθεί τό γυναικείο έργατικό δυναμικό.

ε. Ή λειτουργία τους θά συνδυαζόταν μέ έπιμορφωτικές δραστηριότητες πού θά άφορούσαν κυρίως τίς γυναικείες.

Ως πρός τό περιεχόμενο τών δραστηριοτήτων τών 'Ανοιχτών Κέντρων Παιδικής Απασχόλησης, τά Κέντρα αύτά θά άνεπτυσσαν πολύμορφες δραστηριότητες με τή συνεργασία παιδιών και έντλικων, γιά νά καταγραφούν και διασωθούν τοπικές παραδόσεις, παραδοσιακά έπανγγέλματα και τεχνικές, έθιμα, τραγούδια, παραμύθια, τοπικοί θυρλοί κλπ., συμβαλλόντας έπαν στήν άνθεβάση τής ζωής στήν υπαίθρο, με τήν άξονη ποίηση δλων τών δυνατοτήτων πού ύπαρχουν γιά τήν όλοτελη άναπτυξη τών παιδιών, σέ σύνδεση με τό φυσικό, τό πολιτιστικό, τό κοινωνικό και τό έργασιακό περιβάλλον τους.

'Επειτα από έπιπτοπες έρευνες, διαπιστώνοντας ότι ύπτηρχαν διαφορετικές άνάγκες και δυνατότητες στούς διάφορους οικισμούς, σέ συνεργασία με ειδικούς γιά αύτά τά θέματα καταλήγουμε στήν πρόταση νά δημιουργηθούν 'Ανοιχτά Κέντρα 'Απασχόλησης, πού σέ όρισμένες περιπτώσεις θά διεπιύνονται κυρίων σέ παιδιά και σέ δεύτερη μοίρα σέ έντλικους, και σέ άλλες περιπτώσεις κυρίων σέ έντλικους και σέ δεύτερη μοίρα σέ παιδιά.

'Ενα από τά βασικά στοιχεία τών 'Ανοιχτών Κέντρων 'Απασχόλησης γιά παιδιά άποστασίαμε νά είναι ή παιδική βιθλιοθήκη. Παιδικές βιθλιοθήκες, σέ συνεργασία με δημότικούς συνεταιρισμούς, έχει όργανωσες ήδη τό 'Υπουργείο Γεωργίας σέ δεκαπέντε χωριά', σέ διάφορα μέρη τής 'Ελλαδάς'. Οι βιθλιοθήκες αύτές έργανθηκαν όπα τήν κ. Καθηδαρία - Χατζόπουλου, και διαβέβουν σύγχρονο έξοπλισμό, κατάλληλα έπιπλα, κατάλληλο φωτισμό, κατάλλογο βιθλίων και επιπλοκά μέσα: είναι χώρων εύχαριστοι, έλκουν τά παιδιά, και τά θοριθησαν νά άγαπησουν τό βιθλίο, νά μάθουν νά έργαζονται συλλογικά και νά έκφραζονται έλευθερα και νά δανειπύουν κριτικό πνεύμα.

Γιά τήν ύπαρξόλυμα τήν πρόταση γιά τίς παιδικές βιθλιοθήκες συνεργάσκαμε με τήν κ. Χατζόπουλου, πού θά πρέπει νά άναλαβει τόσο νά όργανώσει αύτές τίς βιθλιοθήκες, όσο και νά έπιμορφώσει τούς βιθλιοθήκαριους πού θά έργαστούν στά 'Ανοιχτά Κέντρα Παιδικής Απασχόλησης.

2. Ό ρόλος και ή δομή τής βιθλιοθήκης

Τό βιθλίο και τό διάθασμα προϋποθέουν συγκεκριμένη άτμασφαιρα. Αύτή η άτμασφαιρα δέν μπορεί νά ύπαρχει σέ διλα τά σπιτιά, έξαιρας τών κοινωνικοίκονομικών άνισοττων, που δημιουργούν και μορφωτικές άνισοττητες και διαφορές. Τό παιδί γιά νά συνθητίσει τό βιθλίο πρέπει νά τό βλέπει τριγύρω του, νά μπορεί νά κουβεντιάσει γιά αύτό με τούς γονείς του, νά άκουει συζητήσεις γιά βιθλία και άναλογα ζητήματα. Αύτό, ίμως, είναι κάτι πού κατά κανόνα δέν τό συναντάται στής άγροτικές οικογένειες. Έπισης, ή οικογένεια έπιπεραζεί τίς έπιλογές και τήν κρίση τού παιδιού σύμφωνα με τά δικά της πρότυπα, και διαμορφώνει στάσεις και συμπεριφορές πού δύσκολα άλλαζουν σέ μεγαλύτερη ληκία. Η παιδική βιθλιοθήκη έρχεται νά προτείνει δικό της έλκυστικό πρότυπο και νά φέρει έτσι τό παιδι κοντά στό βιθλίο.

'Οσον άφορά τήν έκπαιδευση και τήν έπαφή τού παιδιού με τό βιθλίο, τό σχολείο έχει ορίσμενο σκοπό νά διδάξει καθορισμένη υλη ήπαντο καθορισμένα βιθλία χωρίς τήν έπιλογή τού ίδιου τού παιδιού. Έχει άκουει μορφή ύποχρεωτική. Τό παιδί είναι ύποχρεωμένο νά γράψει, νά διάσασει, νά πάρει καλό βαθμό. 'Υπάρχουν τυποποιημένα πρότυπα: ό καλός μαθητής, ή κακός μαθητής, έπιλογης δάσκαλος είναι πάντοτε αύτός πού γνωρίζει, πού μεταδίδει τίς γνώσεις, τίς περισσότερες φορές χωρίς κανένα διάλογο.

'Η βιθλιοθήκη παιζει, λοιπόν, ρόλο πού δέν μπορεί νά τό έπωμαστούν ούτε τό σπίτι ούτε τό σχολείο. Η βιθλιοθήκη δημιουργεί άτμασφαιρα πνευματική, δημού πάσιλα αισθάνεται έλευθερο νά έρθει όποτε θέλει, νά βρει αύτό πού θέλει, γιά όποιοδήποτε θέμα, χωρίς έπιβολή ή ύποχρέωση.

Στή βιθλιοθήκη μαθαίνει ότι γιά κάθε θέμα ύπάρχουν διαφορετικές άποψεις, και συνηθίζει νά κρίνει, νά συγκρίνει, νά άποφασίζει.

Στή βιθλιοθήκη οι βιθλιοθήκαριοι ποτέ δέν έπιπλασούν τίς άποψεις τους στής έπιλογές τού παιδιού. Κατευθύνουν τίς συζητήσεις πού γίνονται πάνω σέ διάφορα θέματα χωρίς νά προβάλλουν τή δική τους μάτιψη. Τού δίνουν δλες τίς πληροφορίες. Μόνο τού θά κρίνει, θά άποφασίσει, θά φτάσει στό σημείο νά έκφραστε, νά όργανώσει τίς πληροφορίες του, νά

διατυπώσει τίς άπορίες και τίς άντιδράσεις πού τού προκαλεί η έπαιφή με το διθλό. Ό ρόλος του διθλιοθήκαριου δέν είναι νά έπιβάλλει τη γνώμη του στά παιδιά, άλλα νά απαντάται στίς έρωτήσεις τους.

Έπιστης, τα παιδιά, συγκινώντας μέ τούς έντυλους πού θά συμμετέχουν στίς έκδηλωσεις τών παιδικών διθλιοθήκων, θά άποκτουν πλούτο πληροφοριών σχετικά με τόν τόπο τους, θά άκουν και θά καταγράψουν τά δημοτικά τραγούδια της περιοχής τους, τούς τοπικούς θρύλους και παραμύθια, θά θλέπουν και θά ζωγραφίζουν παλιές φωτογραφίες, παλιά σπίτια και παλιά έργα λειτίδια, και θά μαθαίνουν πώς ζουν και πώς δούλευαν οι κάτοικοι στό χωριό τους. Έτοι μάτανον καλύτερα τό φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον τους.

Η παιδική διθλιοθήκη έχει άποστολή νά παίξει πολύ σημαντικό ρόλο στην έλληνική έπαρχια. Γι' αύτό θά πρέπει νά πετύχουμε τά παρακάτω:

Ο χώρος νά είναι παραδοσιακό κτίριο διαμορφωμένο κατάλληλα. Προτυπώμενος και έπιδικωμένος τό παραδοσιακό κτίσμα: σπίτι, άλλα άνωμα και σάρδιο ή άποθηκη, ώστε νά είναι τό ίδιο τό κτίσμα της διθλιοθήκης άνωφέρο στό παραμύθι, στό «μια φορά κι έναν καιρό». Εννοείς τόσο έκλιτοικοτέρα και άναγκαιος γιά τά παιδιά. Αυτό θά ψηφισμένη και ως αιδηψηκό πρωτό γιά τήν τόσο άλλωστην οντική αισθήση του κατοικού της έπαρχης.

ii. Τά έπιπλα νά είναι άπλι, λειτουργικά σχεδιασμένα από χρετάκτονα και κατασκευασμένα μέ τήν έπιλεγμένη τό ίδιου.

iii. Τά φωτιστικά νά τοποθετηθούν μέ τά διεμήνη πρότυπα - φωτιστικοί φωτιστικοί, σπότ σε ράγες γιά τά διθλοστάσια. Οι παιδικές διθλιοθήκες νά είναι έφορδιασμένες μέ:

- βιβλία
- διαφάνειες
- φώτες
- ταΐνιες
- δίσκους - κασέτες
- συσκευή δίντεο
- έργαστρη ποτηφορίας
- τυπογραφείο

Πλού συγκεκριμένα:

- Κάθε διθλοθήκη θά πρέπει νά άρχισε μέ αυλαντή από 1.500 - 2.000 διδύλια. Οι διθλιοθήκες θά έντεμπεράνουν με 20-30 κανονικά διθλά κάθε μήνα.

- Τό διπτικοσκυτοσκότικό ύλικό στην άρχη θά είναι κυρίως έντυλης χωράσωση, γιατί πρός τό παρόν δέν υπάρχει έλληνικό.

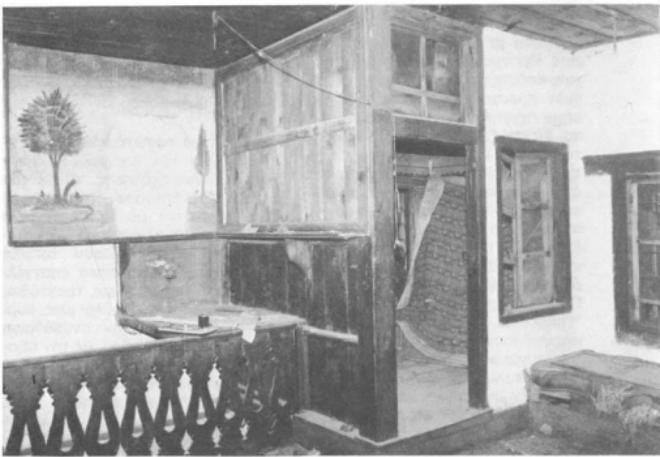
- Οι ταΐνιες θά είναι έξεις, γιατί δέν υπάρχουν έλληνικές. Στήν άρχη θά χρησιμοποιήσουμε τις μάρκες Fontanille - Weston Wood.

- Οι δίσκοι θά είναι έλληνικοι και έξειν υπαρχών, και θά αλλάζουν στις πινακίδες παρουσιάσης κάθε έδδομα.

- Πάλι ποιότητας έλληνικά από το Μουσείο Μπενάκη και ξένα.

- Δίσκοι - κασέτες μέ άτομικά άκουστικά και σουσκευές, ώστε κάθε παιδί νά μπορεί νά έπιλεγει και νά άκουει αυτό που χειρίζεται νά ένοχλει τους άλλους.

Στό χώρο μπορεί νά άκουγεται κλασική μουσική, ή άναλογη μουσική μέ τό θέμα πού έπειξερ-

2. Έρατυρα, Οικία Χατζηγάνη 1796. Έσωτερο δωματίου, πρόσαση γιά Κέντρο Αποσχόλησης Νέων και Έργαστηρίου Μουσικής.

γάλονται οι διθλιοθήκαριοί - παιδαγωγός και τά παιδιά.

- Βίντεο και τηλεόραση γιά νά θλέπουν ταίνιες έπιλεγμένες κάθε θδομάδα.

- Τό έργαστρο ποτηφορίας θά θητηρίσουν τά παιδιά συν ινσεντιδηποτούσιον τά στοιχεία του πολιτισμού τους και τή σχέση που έχουν αυτά τά στοιχεία μέ τήν καθημερινή μας ζωή.

Στόχοι τού έργαστρου:

- Η έτοιμωση γιά «παραγωγή πληροφοριών», έπιλογη, άδιληπότητη, έξευρεση στοιχείων, κριτική.

- Εύαισιθτοποίηση στίς δημοκρατικές διαδικασίες.

- Συλλογική δουλειά.

- Ανταλλαγή έργων της δραστηριότητάς τους άναμεσα στίς διάφορες διθλοθήκες.

- Τύπωμα, στό μικρό τυπογραφείο που θά λειτουργεί στό διθλοθήκη περιοδικού, άνακτινάσσουν, μικρών φρισών κλπ.

Η ύλη του περιοδικού θά μπορούσε νά περιέχει έπιλογες των παιδιών ύπο συγγραφείς, δικτών κείμενα, ζωγραφίες, πληροφορίες κλπ. Μέ αυτό τον τρόπο τά παιδιά θά έπιλεγουν και θά έλαγχουν τό ύλικο πού θα τυπωνούν. Τό περιοδικό μπορεί νά διακινείται και στα άλλες διθλοθήκες τού νομού και δήλης τής Χώρας.

3. Κόστος παιδικής διθλιοθήκης

Οι παιδικές διθλοθήκες θά έφοδιαστούν μέ:

- 2.000 διθλά X 400 δρχ. = 800.000 δρχ.

- έπιπλα γιά 120 - 150 τ.μ. = 1.000.000 δρχ.

- φωτισμό 60.000 δρχ.

- πάζλ 30.000 δρχ.

- άφισες 30.000 δρχ.

- μηχανή προβολής 16 τ.μ. Bower

- μηχανή προβολής διαφανειών

20.000 δρχ.

- δύθηντ 4.000 δρχ.

- διαφάνειες παραγωγής έξωτερικού 150.000 δρχ.

- ταινίες Fontanilles 60.000 δρχ.

- ταινίες Weston Wood 60.000 δρχ.

- συσκευή δίντεο 140.000 δρχ.

- τυπογραφείο & πρέσα & ίλικο (cooperative école laïque Frennet) 30.000 δρχ.

- κασετόφωνο 30.000 δρχ.

- πικάπ 12.000 δρχ.

- δίσκους 20.000 δρχ.

- κασέτες 20.000 δρχ.

- άτομικές συσκευές προβολής διαφανειών 10 X 1.000 = 10.000 Σύνολο 3.596.000 δρχ.

Έπιστης, γιά τόν έμπλουτισμό τής διθλοθήκης και τό μηνιαίο πρόγραμμα άπαιτούνται 60.000 δρχ. τό μήνα.

4. Έπιμόρφωση τών ύπευθυνών τών Ανοιχτών Κέντρων και τών διθλοθήκων

Οι ύπευθυνοι τών Ανοιχτών Κέντρων και οι διθλοθήκαριοι θά έπιμορφωθούν 3 μήνες πριν άρχισουν νά έργαζονται.

- Ψυχολογία τού παιδιού

- Ψυχολογία τού ένηλικου

- Ιστορία τής έλληνικής και Εένης λογοτεχνίας

- Παιδική λογοτεχνία

- Άναλυση κειμένων (σύνδεση τού

3. Έρατυρα, Οίκια Χατζηγιάννη, έωστερικό.

κειμένου με τήν έποχή του, και σχέση με τό συγγραφέα).

- Αίσθητική
- Μουσική
- Μάρκετικ (Έρευνα όγορας)
- Βιβλιοθηκονομία: 2 ώρες τήν έθδομάδα
- Οργάνωση και διοίκηση βιθλιοθήκης: 1 ώρα τήν έθδομάδα
- Λαογραφία, παραδοσιακές τεχνικές, λαϊκή άρχιτεκτονική
- Φωτογραφία (πρακτική)
- Τυπογραφία (πρακτική)
- Χρήση διπτικοακουστικών μέσων (πρακτική) (βίντεο λήψη κλπ.)
- Κοινωνική ψυχολογία (οχλασιμός ειδήσεων, ρόλος του Τύπου, σύγκριση κειμένων)
- Παρουσίαση θεμάτων
- Έμμυχωση προγράμματος
- Διακόσμηση χώρου
- Ανάγνωση κειμένων
- Παιδική βιθλιοθήκη (πρακτική)
- Παιδαγωγικά
- Θέατρο (κουκλοθέατρο, καραγκιόζης...)

Κοινωνική έργασία με όμιδα

Γιά τήν πρακτική τους έξασκηση θά προβλεφτούν έπισκεψέις αέ παιδική βιθλιοθήκη τη άπογευμα 4-8, 5 φορές τήν έθδομάδα. Η θεωρητική τους κατάρτιση θά διαρκεί 4 ώρες κάθε πρωΐ.

Τό κόστος τής έπιμορφωσης θά άνελθει σε 5.500.000 δρχ.

5. Πρόταση γιά τή δημιουργία όχτων 'Ανοιχτών Κέντρων Παιδικής 'Απασχόλησης στο νομό Κοζάνης

"Επειτα από τη μελέτη τών άναγκών τού νομού σε κοινωνική ύποδομή, και πάρνοντας ύπόψη της προτάσεις τής Νομαρχίας Κοζάνης, καθώς και τίς υπάρχουσες δυνατότητες, καταλήξαμε στην πρόταση νά δημιουργηθούν όχτων 'Ανοιχτά Κέντρα Παιδικής 'Απασχόλησης. Αύτά προτείνουμε νά δημιουργηθούν σε κεντρικούς οικισμούς, παίρνοντας ύπόψη μας τήν 'Επιχειρηση Πολεοδομικής 'Ανανεγκρότησης, τό Πρόγραμμα τών 'Ανοιχτών Πλέωντού 'Υπουργείου Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, και τίς δυνατότητες συγκοινωνίας με τά γύρω χωριά, ώστε νά μπορεί νά χρησιμοποιούνται τά Κέντρα και από τούς κατοίκους τής γύρω περιοχής. Οι οικισμοί που έπιλεξαμε είναι, λοιπόν, άρκετά «κεντρικοί» και οι περισσότεροι είναι ένταγμένοι στό πρόγραμμα τών 'Ανοιχτών Πλέων γιά τή στήριξη και τήν άναβάθμιση τής ύπαιθρου.

Τά στοιχεία που χρησιμοποιούμε συγκεντρώθηκαν: α. Άπο σχετικές πληροφορίες τής Νομαρχίας, β. Άπο συνεντεύξεις μικρού όμβρου κοιτίκων που από τή θέση τους - δάσκαλοι, κοινωνίες, ιερείς, γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί κλπ. - γνωρίζουν τίς άναγκες τής περιοχής, γ. Άπο τά έρωτηματολόγια που συμπλήρωσαν μαθήτες και μαθητρίες τών δύο τελευτών τάξεων τού Δημοτικού και τών τριών τάξεων τού Γυμνασίου.

Συμνασίου.

Γιά τή στέγαση τών 'Ανοιχτών Κέντρων 'Απασχόλησης, έπειδη, όπως προαναφέραμε, έπιλεγαται νά χρησιμοποιηθούν παραδοσιακά κτίρια. Ή συντηρηθούν και θά είναι συντηρηθούν - όπου αυτό είναι δυνατόν - παλιά άρχοντικά που άλλωστε θά αποτελέσουν και βασικό κίνητρο γιά τήν άναπτυξή του πολιτιστικού τουρισμού'.

B. Κριτήρια έπιλογης τών παραδοσιακών κτιρίων

Γιά τή έπιλογη τών κτιμάτων πού θα συντηρηθούν και άξιοποιηθούν έχουν παρθεί ύπόψη:
α. Ή άρχιτεκτονική - μηνιακές δέξια τών κτιρίων, και έπομενως ή άναγκη ν διατηρηθούν.
β. Τό ισοικτησιακό καθεστώς τους, δηλαδή έκεινα που είναι ίδιοκτησία Δήμων ή Κοινοτήτων ή Δημόσιων 'Οργανισμών (ύπουργειων κλπ.).

γ. Όσα έχουν κρητεύει διατηρητέα, και έπομενως βρίσκονται κάτω από τόν έλεγχο τού 'Υπουργείου Πολιτισμού και Έπιστημών.

δ. Εκείνα που οι ίδιοκτησίες τους συνκατανεύουν γενικά νά τά παραχωρήσουν με τή μάη ή τήν άλλη μαρτή, γιά τήν άναπτυξή και άξιοποιησή τους από κάποιους κρατικούς φορέα. Γιά τήν έπιλογη τών νέων χρήσεων και τήν άξιοποιησή αύτών τών κτιρίων έχουν παρθεί υπόψη οι έξης παράγοντες:

α. Τό είδος τών λειτουργιών που προκύπτουν από την κατεύθυνση και τό περιεχόμενον τού Προγράμματος γιά το νομό Κοζάνης.

β. Οι διμερείς άναγκες των δημάρκων και κοινοτήτων σε σειρά δραστηριότητες κοινωνικού, έπαιδευτικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, που σημερα λείπουν.

γ. Τό ίδιο τό κτίριο, αλλά όπως:

1. Στατικής έπαρκεσης, δηλαδή σε πόσο καλή κατάσταση είναι ή «φρέσκων οργανισμός» του και έπομενως ή κλιμάκια και τό είδος τών άναγκαιων έπεμβασεων

2. Μεγέθους και σχήματος τών προσφερόμενων χώρων, δηλαδή ή μπορεί εύκολα νά προσαρμοστούν στής όπιστης λειτουργικότητας γιά νέα χρήση

3. Υπαρξή ή όχι άδελογης και σε μεγάλη έκταση δικόσμησης στό έωστερικο τους, που μπορεί απόλογως νά συνισταθεί ή όχι με τό περιεχόμενο τών νέων χρήσεων.

Ο υπόλογισμός τού ύμους των δαπανών γιά τά έργα συντήρησης και άξιοποιησης παραδοσιακών κτιμάτων γιά ποικίλες χρήσεις παρουσιάζει όμορφες διακοπές, έπειτα τό κόστος τών έργων διαφέρει από σε κάθε περίπτωση και κατά κατηγορία έργων. Τό ύμως της δαπάνης δεδράτη από τήν άρχη κατάσταση, τό θαμβό και τήν έκταση συντήρησης τών όρικών τημάτων τού κτιρίου ή τής έωστερικής του διακόμησης (π.χ. τουρισμόργανων, έμπλογκατά, φεγγίτες κλπ.), τό θαμβό διανομικής και διαρρύθμισης που παίπτει γιά δεχτεί της νέες χρήσης. Αλλος διασκορ παραγόντας κάποτε είναι ή θέση τών κτιμάτων σε σχέση με τήν δυνατότητες γιά πρόσβαση τους και ή μεταφορά τών άπαρτητων υλικών γιά τήν έπωκευσή τους.

'Επομένων είναι φανερό ότι οι υπόλογισμοί γιά τή δαπάνη τών προσφερόμενων έργων ύποκεινται σε μερική άναβεσμό. Αύτό έχει φθάσει με τήν προσβήση ποσών άποδετών δαπανών στό συνολικό κόστος τών έργων.

Μέ βάση τά πού πάνω κριτήρια έπιλεγαν γιά άξιοποιηση συνολικά 19 παραδοσιακά σπίτια από τήν περιοχή του νομού Κοζάνης, που κατανέμονται ως έξης:

Βλάστη: 3. Έρατυρα: 5. Πεντάλοφος: 3. Σέρδια: 1. Σιάτιστα: 6. Τσούτι: 1
Τά παραδοσιακά αύτά σπίτια προτείνουμε νά

χρηματοποιηθούν γιά νά στεγαστούν Κέντρα Νεότης, Έργαστηρά, Έπαγγελματικής Κατάρτισης, Ξενώνες και Παιδικές Βιβλιοθήκες.

1. Έντοπισμός και περιγραφή τών ιδιοκτησιακών προβλημάτων στην άξιοποίηση παραδοσιακών κτιρίων

Η έπιλυση του προβλήματος τῆς άποκτησης (ἀγορά ή παραχώρηση) τῶν παραδοσιακῶν κτιρίων ἀποτελεῖ οὐσιαστική προϋπόθεση γιά νά γίνει πράξη αὐτὸ τό σχέδιο. Μέ βάση την ὡς τώρα ἐμπειρία, ὑπάρχουν οἱ ἔξης δυνατότητες:

α. Ο ΕΟΤ ἔχει ἀναλάβει τό πόλοκληρωμένο ὡς σήμερα πρόγραμμα γιά τή διάσωση και ἀξιοποίηση παραδοσιακῶν οἰκισμῶν. Αύτό περιλαμβάνει ἐπειμβάσεις γιά τή συντήρηση και μετατροπή παραδοσιακῶν κτισμάτων κυρίως σε ξενώνες, ἀλλά και σε χώρους κοινῆς ώφελειας (μουσεία, ἑργαστήρια χειροτεχνίας κλπ.) σε ἐπιλεγμένη ὅμιδα παραδοσιακῶν οἰκισμῶν (Βάθεια Μάνη, Όλες Σαντορίνης, Μεστά Χίου, Βυζίτα Πηλίου, Πάτημα Ήπείρου και Φιλάρκα Δεκαφελλονίας). Οι ἐπειμβάσεις γιά κτίσματα και οι μετατροπές τους γίνονται βάσει συμβολίων τού ΕΟΤ μέ τούς ιδιοκτήτες, σύμφωνα με τά όποια οι τελευταίοι παραχωρούν στόν ΕΟΤ τή χρήση και κάριτση τού ὄκινήτου τους μέ σύμβαση ἐπικαρπίας γιά δρισμένο χρονικό διάσπηλο (10-11 χρόνια) εἰσόπτραντας συμβολικό ἐνοίκιο.

β. Ο ΕΟΤ ἔφαρμαζε ἀπό τό 1967 και τό πρόγραμμα γιά χρηματοδότηση ιδιωτών, μέ το συστήμα τῆς ἐπιδότησης, γιά τήν ἀξιοποίηση παραδοσιακῶν κτισμάτων και τή μετατροπή τους σε ξενώνες, ἀποκλειστικά ἀπό ιδώτες. Σύμφωνα μέ αὐτό τό πρόγραμμα τό 35% τῆς δαπάνης μετασκευῆς ἐπιδοτείται ἀπό τό Κράτος και τό ὑπόλιτο διανομείται ἀπό τρόπελες μέ ἐγγυότηση τού Δημοσίου. Ή ἐκμετάλλευση και λειτουργία τῶν ξενώνων ἀφήνεται στόν ίδιωτο.

γ. Σύμφωνα με τήν ισχύουσα νομοθεσία κάθε κτίσμα χαρακτηρισμένο ὡς παραδοσιακό βρίσκεται ὑπό τήν «ειδική προστασία» τού ἔκαπτος ἀρμόδιου «Υπουργείου (ΥΠΠΕ ή ΥΧΟΠ)», και ἀπαγορεύεται η κατεδάφισή του γιά τήν ἀνέγερση νέου κτιρίου. Γιά τήν ἀξιοποίησή του χορηγείται ἀπό τήν Ἀγροτική Τράπεζα ἐπιδότηση συνολικού ὑψους 2.000.000 δρχ, σε 2 φάσεις μέ μακροπρόθεσμη περίοδο ἀποτελρωμάτος. Ή πρόφατος, ὅμως, ἀναπρασαρμόνη τού τόκου τού χορηγούμενου δανείου στά 18% ἔκανε πρακτικά

4. Σιάπια, Οίκη Κερατζή.

ἀσύμφορη αὐτή τή διαδικασία, και ἔται οὐσιαστική «πάγγειος» κάθε ἀξιοποίηση τῶν παραδοσιακῶν κτισμάτων και «καταδικάστηκαν» σε ἐρείπωση.

δ. «Ἄλλη μορφή κρατικής πρωμοδότησης γιά τήν ἐνθάρρυνση τῆς ἀναστήλωσης τῶν παραδοσιακῶν κτιρίων είναι ἡ ὄμιντάτηση γιά τή μεταφορά τού ποσοστού τού συντελεστή κάλυψης πού δέν ἐξαντλήθηκε ἀπό τήν ἀξιοποίηση τού κτίσματος σε ἀλλο μέρος (ἐνταγμένο σε ζώνη Οἰκιστικῆς Προστασίας), όπου ὁ ποδιδεῖται στόν ιδιοκτήτη ὡς ἐπιπρόσθιο ποσοστό. Αύτό, φυσικά, προϋποθέτει τήν ὑπαρξή και ἀλλοι οἰκισμούν. καθώς και τήν οἰκονομική δινατάτητα γιά τήν ἐκμετάλλευσή του. Στήν πραγματικότητα τό μέτρο αὐτό ἔχει ἐλάχιστα τεθεῖ σε ἔφαρμογη και πάντως κατά κανόνα μόνο ὡς μέσο γιά τήν ὑπερεκμετάλλευση τού συγχρονού ὄκινήτου σε ἐπιπλέον συντελεστή κάλυψης.

‘Από τά πού πάνω γίνεται φανερό ὅτι ὁ τρόπος γιά τήν παραχώρηση τῶν ιδιοκτησιών θά είναι καθοριστικός γιά τή μακροχρόνια ἐπιτυχή ἔφαρμογή τού Σχέδιον. Τά κτίρια πού ἔχουν ἐπιλεγεῖ και μερικά ἀπό τά όποια ὑπάρχει πρόσταση νά χρηματοποιηθούν γιά παιδικές βιθλιοθήκες μπορεῖ νά χωριστούν στίς ἔξης κατηγορίες:

I. «Ἐκεῖνα πού είναι ἡδη ιδιοκτησία δήμων, κοινοτήτων ή δημόσιων ὄργανων και ἐπομένως δέν παρουσιάζουν, ἀπό τήν ἀποψη αὐτή, κανένα πρόβλημα.

II. «Οσα ἔχουν κηρυχτεῖ διατηρητέα και βρίσκονται κάτω ἀπό τόν ἐλέγχο τού ΥΠΠΕ. Τό τελευταίο, γιά νά προχωρήσει στήν ἀξιοποίηση (συνήθως μουσειακή) κάποιου κτιρίου, προβαλλεῖται στήν ἀνάγκαστηκή του ἀπαλλοτρίωση μέ βάση τήν τρέχουσα ὄξια γῆς, καθοριζόμενη ἀπό δικαστική διαιτησία.

III. «Οσα δέν είναι κηρυγμένα, ἀλλά ἔχουν ὅλοράνηρη ἀρχιτεκτονική μουσειακή ὄξια και μπορεῖται κατά περίπτωση και ἀνάλογα μέ τό είδος τής νέας χρήσης και τόν ἀντίστοιχο φορέα πού θά συμβάλει οἰκονομικά στήν ἀξιοποίησή τους:

- νά κηρυχτούν διατηρητέα και ἀκολουθηθεῖ ἡ ὄδος τής τήν ἀνάγκαστηκής τους ἀπαλλοτρίωσης ἀπό τό ΥΠΠΕ

— νά ἀγοραστούν -κηρυγμένα ἡ ὄχι-ἀπευθείας ἀπό τόν ἐνδιαφερόμενο ἀντίστοιχο κρατικό φορέα

— νά παραχωρηθοῦν ἀπό τούς ιδιοκτήτες τους, βάσει παραχωρητηρίου, πού, χωρίς νά χάνουν τήν κυριότητα, νά μπορούν μελλοντικά νά ἔχουν τήν ἀποκλειστική ἡ μερική ἐκμετάλλευσή τους.

5. Έσωτερικό δωματίου διακοσμημένο.

2. Σχετικά μέ τή λειτουργία και πολιτιστικά άξεις τών δυτικομακεδονικών και ιδιαιτέρα τών σιατιστινών σπιτιών

Έπειδη τά παραδοσιακά σπίτια τοῦ νομοῦ Κοζάνης παρουσιάζουν ιδιαιτέρα ένδιαφέρον, για τήν ιστορία, τήν άρχιτεκτονική, τήν οικονομία τῆς περιοχῆς και γενικότερα τήν πολιτιστική κληρονομιά τῆς Δ. Μακεδονίας - και κυρίως γιά τίς μοναδικές τοιχογραφίες και ίδιαν ξυλόγυπτα τους -, θεωρούμε ότι είναι κρήσιμο νά περιγραφούμε έδω τά σημαντικότερα χαρακτηριστικά αὐτών τών σπιτιών.

Τό πρώτο μισό τοῦ 18ου αιώνα σημειώνεται ή απαρχή τής οικονομικής διάθεσης τών δυτικομακεδονικών πόλεων, στις όποιες ουμπεριλαμβάνεται και η Σάμιατα. Οι πλούσιοι έμποροι κάτοικοι της γυριζούν άπο τήν Εγνητιά μέ γνώσεις, μέ παραστάσεις άπο τόν τρόπον ζωῆς στις μεγάλες κεντροευρωπαϊκές πόλεις. Αρχίζοντας νά διαμορφώνουν διατική συνείδηση, άποζητούν, μαζί μέ τήν δινεση πού τούς έξασφαλίζει ή οικονομική τους εύμαρεία, τήν έπιβεβαίωση τού λειραρχικά άνωτερο, μέσα άπο τό μέγεθος τών χώρων και τήν πλουμιστή έσωτερική και έξωτερη διακόσμηση τών σπιτιών τους. Στά μέσα και στό δευτέρο μισό τοῦ 18ου αιώνα χτίζονται τά μεγάλα άρχοντικά

τών πλούσιων Σιατιστινών, άπο τά σιναφία τών μαστόνων τῆς Δ. Μακεδονίας και τῆς Ήπειρου. Οι έμπειροι αύτοί τεχνίτες ήταν ίκανοι νά συνδασούν μέ άνευπανάληπτο τρόπο τίς κοινές βαλκανικές (και μικρασιατικές) παραδόσεις στά συστήματα δομής με τίς ίδιομορφίες τής άρχιτεκτονικής σύνθεσης, τής μορφολογίας και τής κατασκευής πού ύπαγορευόνταν άπο τίς δυνατότητες και ίδιαιτερότητες του χαρακτήρα κάθε τόπου ξεχωριστά. Ή κάτοψη τού σιατιστινού άρχοντικού έχει θασικές ίδιομορφίες, πού τό ξεχωρίζουν άπο κάθε άρχοντικό τής έποχης στόν πλαταύτερο χώρο τῆς Βαλκανικής. Ή γενική της διαμόρφωση είναι σχήματος Γ (πού τό μεγάλο σκέλος του έχει κατεύθυνση ΒΑ-ΝΔ) με τήν εισόδου πάντα στή γωνία και στή μεγάλυτερη πλευρά, γιά νά προφυλάσσεται άπο τά πλάγια. Άπο τήν εισόδου μπαίνουμε σέ κεντρική ισογένη πλακοστρωμένη έσωτερική αύλη («μεσάιά ή έμπατη»). Απέναντι στήν πόρτα τού «κατωγιού» (συνήθως ήμιτυπόγειος χώρος, που δρίσκονται τά βαρέλια μέ το κρασί) και άριστερά της τό «μαγαζέ» ή κελάρι. Στήν αύλη δρίσκονται οι προσπελάσεις γιά τό μεσοπάτωμα (δεξιά) και τόν δρόφο (άριστερά), πού είναι πάντοτε διαχωρισμένος. Στό μεσοπάτω-

μα ύπάρχει έσωτερικός έξώστης, που θλέπει πρός τήν έσωτερηκή αύλη. Μέ αύτόν έπικοινωνεί ό «ντηλιακός» (τό δωμάτιο ύποδοχής στή μέση) με τά δωμάτια άπο τίς δυό πλευρές του, δηλ. τό χειμωνιάτικο όντα και τήν καμάρα στά άριστερά και τήν καμάρα με τό μαγειριό και τό κελάρι στά δεξιά. Στόν δρόφο πού λέγεται «άνω» ή «καλοκαιρινό», άπλωνται σέ δύο έπιπεδα ή σάλα (χώρος γιά έπιστημες ύποδοχης και γιαρτές), πού έπεκτείνεται πρός τό θέα σαχνισι. Αύτό προεξέχει άπο τόν δύγκο τού σπιτιού και σ' αυτό καθόνταν οι μοισιοί και μέ τά δργανα. Δεξιά δρίσκεται ό καφέ όντας, μικρή άποθήκη και καμάρα. Άριστερά ό μπας όντας (τό δωμάτιο τών ένων), διάδορος πού δηγητεί στό όποχωρητήριο και άλλη καμάρα. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τής σύνθεσης τού έσωτερικού χώρου τού σπιτιού άποτελεί ή έσωτερική αύλη πού στεγάζεται άπο τό πάτωμα τού δρόφου, και έπομένως τό υψος της είναι τό συνολικό ύψος τού ισογείου σύν τό ύψος τού μεσοπάτωμας.

Έξαιρετικό ένδιαφέρον παρουσιάζει ή άποκρυπτογράφηση τών άλληλουσχοστηπομών τών μορφολογικών έπιδράσεων στή διακόπτημα τό έσωτερικού χώρου τών δυτικομακεδονικών άρχοντικών και ίδιαιτέρα τής Σάμιας. Ό πολύ πλατιά διαδομένος

ρυθμός της πολύχρωμης και περιτεχνής ανατολικής διακοσμητικής τέχνης συνδυάζεται με τη μήμηση μορφών και στοιχείων του εύρωπαικού μπαρόκ και ροκοκό: Τα θάνατα με μουσουλμανικούς καννάβους και ρομθοειδή ή άστεροειδή άραβουργήματα, χρωματισμένα με έντονες πολychρώσεις έναλλασσόνται με έρωτιδεις, στεφάνια και πανέρια με καρπούς και άνθη και διάλα διακοσμητικά θέματα (μωτίβα), πολύ συνηθισμένα τότε στη Δύση. Ταυτόχρονα έχουμε διαπλακή διαλεκτική σχέσεων άνάμεσον στο κοινό και στο ίδιομορφο τῶν στοιχείων πού χαρακτηρίζουν την κτιριολογική λύση και τη μορφολογία της.

“Εγίνε γραφική και φωτογραφική απότυπωση των κτιρίων, άναλυτική καταγραφή της κατάστασής τους κατά τημήματα, και προσεγγιστικός προϋπολογισμός του κόστους τών απαιτούμενων έργασιών για τη συντήρηση και μετατροπή τους σε κτίρια κατάλληλα νέα υπηρεσίους της προτεινόμενες νέες χρήσεις.

Τό γεγονός του συνολικού κόστους (κατά προεκτίμηση) είναι 179.400.000 δρχ., δηλαδή κατά μέσον δρ 9.500.000 δρχ. άνα κτίριο, ποσό που κρίνεται ρεαλιστικό για τα σπιτινά δεδουλμένα και τις τρέχουσες τιμές παρόμιων έργων στην Ελλάδα.

Προεκτιμήθηκε ότι Θά απαιτηθεί νά
απασχοληθούν συνολικά περίπου
829 εμπειρο τεχνίτες μέ πουκίες ει-
δικότητες πού συνδέονται άμεσα με
τά τοπικά παραδοσιακά έπαγγέλμα-
τα. Από τό συνολικό ύψος δαπανών
ύπολογίζεται ότι περίπου τα 55% ή
περίπου 100.000.000 δρχ. Θά δαπα-
νηθούν ώποκειστικά σέ ημερομί-
ανιά για τούς τεχνίτες

Έπειδή ή φύση τών ἐργασιῶν γιά τὴν ἀναστήλωση και μεταρρόπη παραδοσιακῶν κτισμάτων προϋποθέτει ἐμπειρία σε ειδικές κατασκευές, ἐπισκευές κλπ, και ειδικές γνώσεις στη χρήση και ἐφαρμογή παραδοσιακῶν, ἄλλα και σύγχρονων δομικῶν υλικών, ὑπόλογιζεται διτι θά ἀπαιτεῖται ἐπιμορφωτικός κύκλος ἐξειδικεύεται πάνω σε ζητήματα γιά τη χρήση παραδοσιακών υλικών μέ βάση παραδοσιακής ἀλλα και σύγχρονες τεχνικές, καθώς και συνδυασμένες χρήσεις παραδοσιακών και σύγχρονων υλικών. Σ' αὐτό τὸν ἐπιμορφωτικό κύκλῳ θὰ κληθούν ών δύσων τις γνώσεις τους παλιοι μαστόροι, ἐξειδικεύενται τεχνικοι και ειδικοι ἐπιστήμονες.

“Ετσι θά δημιουργηθεί και θά άπασχοληθεί γιά άρκετό χρονικό διάστημα.”

μα (3-5 χρόνια τουλάχιστον) έμπειρο τεχνικού δυναμικού, που σύ από την θα μπορεί να έργαζεται καλύπτοντας τις άναγκες για έργασιες συντήρησης των ήδη αναστηλωμένων κτιρίων, αλλά κυρίως- σε νέες αναστηλωτικές έργασιες, που θα προκύψουν στα πλαίσια παρόμοιων προγραμμάτων ή προγραμμάτων της Τοπικής Αύτοδοσίκησης, για την άξιοποίηση των μηνιμών του νομού Κοζάνης και γενικότερα τού κεντρικού και βορειοελλαδικού χώρου.

Ή κοινή ήπειρωτική βαλκανική και άκμηνη ειδικότερα ή κοινή μακεδονική οίκοδομική παράδοση κατορθώνει και θρίασει ποικιλομορφία κτιριολογικών και μορφολογικών συνθέσεων, που προσιδάζει στις κάθε φορά ιδιομορφίες τού Εχεωριστού τόπου - κλαμπολογικές, προσφερόμενων οίκοδομών ύψιλων, τοπικών κατασκευαστικών μεθόδων, τοπικών συνηθειών κλπ., και πάνω από δύο αρχιτεκτονικής σύνθεσης των χώρων τού σπιτιού. Έτσι σήμερα μπορούμε με σαφήνεια νά διάκρινουμε έναν σπιτι της Σιάστας από ένα της Βέροιας, τού Πηλίου ή τών γειτονικών περιοχών πρός τα βόρεια. Παράλληλα, στούς κατασκευαστικούς τρόπους ή διάρκεια της βυζαντινής παράδοσης χαρακτηρίζει έντονα τά συστήματα δομής του σπιτιού (τρόπος κτισμάτος, ίμαντσεις, διαμόρφωση ανοιγμάτων κλπ.), αλλά και τις ξυλοκατασκευές στούς έσωπερικούς του χώρους (ξυλόγυπτες «μουσάτρες» - ντουλάπια, πού άκλουσθουν τήν παράδοση τών βυζαντινών έκκλησιαστικών τέμπλων). Πρέπει επίσης νά σημειωθεί ότι στη Σιάστα διατηρούνται οι ποι ενδιαφέροντες φεγγίτες της Μακεδονίας.

Είναι οι πιό πλούσιοι, οι πιό πλουμισμένοι, καταστόλιμοι με χαρακτά σχέδια σε χρωματιστή τζαμάκια. Είναι αγυκνητήκη ή άναδρομή που κάνει ό λαϊκός ζωγράφος, μέσα από τη θεματολογία των τοιχογραφιών των χρονικών, στό χραιστελληνικό ιστορικό παρελθόν (σκηνές έμπνευσμένες από την όρχαση ελληνική μυθολογία, η Πύλη του Άδριανού, οι Στύλοι του Όλυμπου Διός, ο Κολοσσός της Ρόδου κλπ.) - μάρτυρας αψευδής της πούθος που διακατείχε τα λαό της έποχής για την κατάκτηση της έθνικής ανέξαρτησίας. Παράλληλη πλευρά αύτής της διαμορφωνόμενής συνειδήσης γίνεται όλοφάνερη μέσα από την άπεικόνιση πραγματικών (ή φανταστικών) απόψεων μεγάλων πολέων της Δυτικής και Κεντρικής Εύρωπης (πχ. Βενε-

τία, Βιέννη και άλλες πόλεις της Αύστροουγγαρίας), όπου ήταν έντονη η οικονομική και κοινωνική παρουσία τών έμπορευόμενων άστων άπό τις ήπειρωτικές και δυτικομακεδονικές πόλεις.

Στά δύσκολα χρόνια τῆς τούρκικης δουλείας τοῦ ἀνήσυχο, πολυμημένου πεντεύετού τοῦ Νεοελλήνη ποφά τὸ σκούφο τοῦ Ἐμρή (δχι μόνο τοῦ Κερδουσώ, ἀλλά και τοῦ λόγου) γιά νά κατόρθωσει νά τρηπτεῖται τά μάυρα σκοτάδια τῆς σκλαβίας και τῆς ὄμβασιας και νά δεῖ τό «ἔει Ἐπεπρία» φώς, νά φασογκραστεῖ τά πνευματικά μηνύματα τῶν νέων καρών, νά γνωρίσει καινούριους τόπους που φαντάζουν ἑξαποίκοι στά μάτια του, νά ζηλεύει και νά μιμηθεῖ τὴν αἰγάλη τῆς εὐώπατηῆς ἀστικῆς τάξης. Και ἐδώ οι κοινές βαλκανικές ρίζες είναι βαθείς. Ὡς Πόλη, κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, καρδιά τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, κατέχει περιόπτη θέση στή θεματογραφία αὐτῶν τῶν τοιχογραφιῶν. Παρόμοιές τους συναντάμε στὸν ἐσωτερικῷ χώρῳ τῶν ἀρχοντικῶν και ἀλλων μεγάλων ἀστικῶν κέντρων τῆς Βαλκανικῆς, πού χαρακτηρίζονται μάλιστα ἀπό τὴν ἔντονη παρουσία τοῦ Νεοελληνισμοῦ τῆς Διασπορᾶς (π.χ. Φιλοπούόλη - ἀρχοντικά Κουγιουτζίδηου, Γεωργιάδη κλπ.). Είναι πάντως ἀξιοσημείωτο ὅτι ἀπό τὰ τελευταῖα ἀπουσιαὶ εἶναι ἡ ναυφάρα στὸ ἀρχαιολογικὸ παρελθόν.

Στὶς φωτογραφίες φαίνεται ὁ ἐσωτερικὸς διάσκομας μερικῶν ἀπό τὰ ἀρχοντικά πού προτείνεται ἡ ἀξιοποίηση τους γιά τὴ στέγαση παιδικῶν βιβλιοθηκῶν και ἀλλων δραστηριοτή-

Σημειώσεις

- Σήμερα υπάρχουν 17 παρομίες βιβλιοθήκες.
 - Αφορά πρόταση για τη δημιουργία Εξωνων σε παραδοσιακά άρχοντικά, οπου θά διαμένουν ειδικοί, που θα μελετούν την πολιτιστική παράδοση του νησιού.

Children's Libraries in Traditional Mansions: A Proposal for the Province of Kozani

This article is only a part of a major study on concrete proposals for the creation of social infrastructure — especially in the rural areas of the province of Kozani — and on the investigation of the potentialities offered by traditional architecture. Traditional mansions preserved in settlements like Statista, Eratyra etc., are discussed here. These stately edifices instead of been treated as works of art can house modern activities, like libraries or educational, recreational centers for children, and cover in this way basic social needs of the area.